

Brez gnoja ni poljedelstva, ker on je njegova duša; tak se ne sme poljedelec imenovati, kdor ne zna ali pa noče dobrega gnojja pripraviti.

Kaj pa je gnoj? Gnoj je stelja, pomešana z živalsko scavnico in njenim blatom. V obče se pa gnoj imenujejo vse tvarine, ktere pomešane z zemljo rastlinam hrano dajejo. Razločuje se pa več vrst gnojja, namreč: hlevski gnoj, čisti živalski gnoj, čisti rastlinski gnoj, tekoči gnoj, pomešan gnoj ali kompost, rudninski gnoj in umetni gnoj.

1. Hlevski gnoj. On je skoraj najboljši in najcenejši, ker ga poljedelec najlažje dobi, ki živini pičo poklada, in zato zopet od nje gnoj dobiva. Množina dobrega gnojja je odvisna od dobrote in množine klaje, kakor tudi od stelje in pripravljanja gnojja.

Hlevski gnoj se pa zopet deli v:

Goveji gnoj. On je zavoljo mokrote nekako mrzel. Na rastline od početka počasi deluje, kasneje pa tem bolje, ker ne izpuhti iz njega toliko amonijaka in gnjlca, kakor na pr. iz konjskega gnojja. On je skoraj za vsako zemljo dober, najboljši je pa za rahlo pešeno ali pa apnenasto zemljo. Ako se pa gnoj mrzla in težka zemlja ž njim, mora se precej friški na njo napeljati in plitvo podorati, da zemljo pri vrenji ali gnijenju dobro razgreje in zrahlja. Prav dobro je, ako se za ozimino ravno pred setvijo ž njim gnoji.

Konjski gnoj in ovčjek. Je skoraj še enkrat tako hranljiv kakor pa goveji. On jako hitro na rastline deluje, posebno pa na zrnje, pa tudi hitro opeša. Gnjeti počne jako hitro, in postane zelo vroč. Ako se v nemar pustí, zgubi mnogo svoje vrednosti; ravno tako tudi rad splesnije, ako prerahlo leži. Najboljši je za mrzlo in težko zemljo, ker jo segreje in zrahlja.

Prešičji gnoj. Je skoraj najmanj vreden zaradi svoje mokrote. Dobi se mnogokrat tudi plevelno zrnje v njem, ako se prešiči s plevelom, travo itd. hranijo, in tako se potem plevel zopet na novo zaseje. Najboljše se tak gnoj porabi, ako se pomeša s konjskim gnojem.

Kurjek, golobjek, račjek, gosjek. Tega gnojja je navadno le malo in je prav dober, ker ima mnogo lugastih soli. Najboljši pa je kurjek in golobjek. Tak gnoj se mora večkrat s peskom, iverjem itd. potresti, ker ga njegova naravna vročina drugače preveč posuši.

Človeški gnoj. Akoravno je skoraj najboljši gnoj, vendar se še jako zanemarja. On hitro na rastline deluje, in se tudi jako hitro razstavi. Treba ga je kmalu porabiti, ali pa med drug gnoj pomešati, ker drugače preveč rastlinske hrane iz njega izpuhti.

Za hlevski gnoj potrebna je tudi stelja. Koliko in kolikokrat se mora nastiljati, odvisno je od množine in dobrote klaje, od hlevov, od porabljenja scavnice in od tega, koliko časa gnoj pod živino ostane.

Čem boljša je klaja, čem več se je živini dá, čem manj se scavnica odteka, čem dalj časa gnoj pod živino ostane, tem bolj je treba nastiljati. Preslabo nastiljati nikdar ni dobro, ker se živinski odpadki nikdar ne morejo tako pobrati, in tudi se sami odpadki preveč segrejejo.

Za steljo se navadno rabi slama, ki je najboljša za steljo, posebno ržena, ker mnogo scavnice popije in hitro pogrije. Tudi listje, krompirjevo perje, žaganje, rušina, smrečje, zemlja, lapor, blato, pesek, šota itd. se rabi za steljo. Čem trja je kaka stelja, čem teže scavnico popiva, tem delj časa mora biti pod živino, da boljše pogrije in se lažje razstavi.

Kako naj se skrbi za gnoj v hlevu? Navadno gnoj ne more v hlevu popolnoma pogrniti, ampak le nekoliko, akoravno bi bilo najbolje, da bi se gnoj

že v hlevu popolnoma pripravil, ker toliko redilnih moči ne izgubi, živina ga dobro pohodi, scavnica ga popolnoma premoči, ne solnce ne dež mu moči ne vzame, v najbolj hranljivi moči se potem lahko na polje izpelje.

Zatorej je zmirom boljše, da se gnoj v hlevu pripravlja, kakor da brez vse brige na gnojišču leži. Potreba je pa, da so tudi hlevi zato pripravljeni. Tak hlev, v katerem se gnoj pripravlja, mora biti visok, ne pa tako nizek kakor so navadni. Jasli morajo biti premakljive, da se lahko višje vzdignejo, kedar se gnoj množi in zopet niže spustijo, kedar se gnoj izkida. Tudi mora biti prostoren, da se gnoj lahko izpelje.

Stelja v hlevu se mora večkrat premetati, da se suha stelja pomeša z namočeno. Zatorej se tudi ne sme nikdar suha stelja na gnojišče nositi, kajti ona pomnoži samo gnojni kup, a gnojja ne.

(Dalje prihodnjič.)

Národno - gospodarske stvari.

Zavarovalna banka „Slovenija“ v Ljubljani.

„Slov. Gospodar“ je v poslednjem svojem listu o banki „Sloveniji“ prinesel obširen članek, iz katerega povzamemo sledeče vrstice:

„Danes imamo sopet priliko, svojim častitim bralcem poročati o napredovanju banke „Slovenije“.

Posebni delavnosti in natančnosti gosp. podpredsednika dr. Coste in drugih ravnateljev je pripisati, da zdaj razpečavanje delnic (akcij) hitro naprej gré. Ker je od razpečanja delnic ustanovitev banke „Slovenije“ odvisna, in ker je do danes že precejšnje število potrebnih delnic razpečano, smemo s polnim zaupanjem izreči, da bode banka „Slovenija“ v kratkem za stalno ustanovljena.

Veselilo in vzbujalo bo gotovo vsacega rodoljuba slišati, kar iz gotovega vira poročamo, da je namreč došla ravnateljstvu od neke sloveče, in to slovanske (česke) banke ponudba, da rada prevzame vse ostale delnice, ki bi se med Slovenci ne spečale.

Če bi bila zavarovalna banka „Slovenija“ dvomljivo, to je, nezanesljivo podvzetje, kakor je bilo žalibog še pred nedavnim v nekem „národnem“ časniku brati, javalne bi bila ta banka s „Slovenijo“ v dotiko in občevanje stopila. Ta dogodek je ravno očiten dokaz, da je „Slovenija“ naroden, na zanesljivi podlagi stoječ zavod ali naprava, in da je njena prihodnost popolnoma zagotovljena.

Zavarovalna banka „Slovenija“ pa tudi z veliko previdnostjo postopa; za zdaj namreč končne pogodbe z omenjeno banko še ni sklenila, ampak se le zavarovala za prekoredni primerljaj, ko bi se vsa delnična glavica po slovenskih krajih ne mogla skupaj spraviti. Čem več se toraj delnic na Slovenskem speča, tem bolj gotovo tudi banka v prihodnje slovenska naprava ostane in edino le korist domovine v poštev jemlje. Naj se toraj vsi, ki hočejo delnic po sedanji nizki ceni dobiti, z oglasom v Ljubljani pri ravnateljstvu „zavarovalne banke Slovenije“ (na velikem trgu števil. 10) podvzajo, ker se bo javno podpisovanje v kratkem sklenilo in potem se delnice gotovo več ne bodo dobivale po 68 gold., ampak najmanj po kurzu od 85 gld.

Ako premislimo, da se v naših deželah vsako leto samo na zavarovanje zoper ogenj raznim tujezemskim zavarovalnicam blizo milijon goldinarjev zavarščine odrajuje; ako dalje še v poštev jemljemo zavarovanje življenja, za kar se tudi iz naših dežel vsako

leto blizo $1\frac{2}{3}$ milijona vnanjim družbam plačuje, ktere imajo pri nas zavarovancev: ako vse to premislimo, moramo le svoje obžalovanje izreči, da se že davno tako potrebna naprava vstvarila ni! Kako žalostno je za deželo, ako iz nje vsako leto toliko denarja gré, od kterege se nikdar več le najmanjši del ne povrne! Kdo bode danes še dvomil, da je potreba napraviti domače zavarovalno društvo? — Najpotrebnejša reč je, da naši denarji v deželi ostanejo, kar se pa ravno najprej s tem doseže, ako se ustanovi občna zavarovalnica, ki obsega vse vrste zavarovanja. Pozdravljamo toraj to podvzetje z velikim veseljem in po pravici kot „prvo občno zavarovalno banko Slovenijo“.

Pač ne gre prezreti, kolika je težava, delnice naravnost v domače roke spraviti; ali ravno to je najbolj potrebno, ker se le tako slovenskemu ljudstvu največi dobički nakloniti dajo. S tem, da se delnice naravnost med domačini spečajo, si zagotovi podvzetje pred vsem narodni značaj na jedni strani, na drugi strani pa pripada čisti bankin dobiček ravno domačinom, katerim ga vsak pameten privošči, ker vé, da premožniši narodnjaki tudi več za narod storiti morejo. Narodna stvar zahteva dandanašnji izdatne denarne podpore, ako hočemo kaj več storiti, kakor Sloveniji „živela!“ nazdravljati. — Naj omenimo še nekaj. Ako se vse narodne moči združijo, se bode banka — v sredini slovenskih pokrajin — na prav krepke noge postavila, to pa bo naši narodni stvari neizmerno hasnilo. Če bo namreč v Ljubljani prav lahko denarja iz banke dobiti, ali če bode najkoristnejše tukaj na obresti denarje vlagati, se bodo Slovenci radi tje obračali in zginil bode marsikter predsodek, kateri še zdaj politiško „Slovenijo“ razdeva. — To bi se ravno v narodnih krogih ne smelo prezirati.

Dobički v denarjih tedaj, kateri pri vseh drugih zavarovalnih zavodih le v žepe delničarjev tečejo, se pri tem podvzetji domačim zavarovancem samim naklonijo. Takošni dobički tedaj, ki podpisovalcem delnic in v drugi vrsti zavarovanim koristijo, se dosedaj še pri nobenem zavodu, naj se že imenuje kakor si bodi, ponujali niso.

Potopisni listi

slovenskega učitelja svojemu pobratimu.

(Dalje.)

VIII. pismo.

25. dne avgusta smo učitelji bili povabljeni že ob 7. uri zjutraj po programu v Stern-evo „povlaščeno kožarnico“, to je, v strojarsko fabriko, ki je v severnem oddelku mesta ob onem malem potočiču, ki Zagrebu o nalivih mnogokrat velike komedije dela. „Kožarnica“ je bila nakitjena z narodskimi zastavami, kazaje nam, da smo jej gosti dobro došli. Šli smo po fabriki od oddelka do oddelka; pričeli smo ondi, kjer mašine režejo lubje ter pripravljajo čreslo; dalje smo prišli v mlin, ki melje ježice; dalje po prostorih, kjer se kože namakajo, però, snažijo dlake, mažejo in konečno izdelujejo. Tedaj od lubja, ježic in surovih kož prišli smo poslednjič do zgotovljenega usnja razne belosti in barve. Ogled tacih naprav je dobra djanska šola za vedoželjne učitelje, in po njih tudi za mladino. Stern-eva „kožarnica“ je še le nekako začasno osnovana; ravno o naši nazočnosti so se stavila poleg nje nova in večja poslopja. — Stopivši iz fabrike zagledamo pred njo v hladni drevoredni senci kakih šestero miz; pogrnjene z sneženo-belimi prti šibile so se skoraj od množine steklenic, ki so bile napolnjene z raznobar-

vanimi in raznookusnimi pijačami, ktere svét pozná pod imeni rozolije, slivovke itd. — Vmes so stali krožniki z izbrano kruhovino. Prijazno povabljeni k temi mizami smo se radi nekoliko odteščali; kdo bi tudi ne sprejel tacega uljudnega, pa tudi zapeljivo-mikavnega vabila. Napili smo hvaležnega srca blagemu gostoljubu, želeči mu veliko srečo pri njegovih kupčijskih podvzetjih.

Prisedši od „kožarnice“ nazaj do prvostolne cerkve je bila ura že blizo 9. Z visocega stolpa je ravnokar vabil zvon k kapitelski maši; meni pa je bilo to še nekako posebno vabilo, naj bi se pospel na višave stolpove, ogledat si od tam rajskolepo panoramo. Napotim se toraj naravnost proti cerkvi, kjer so kanoniki ravnokar opravljali svoje jutranje molitve. Po kamnenih tamnih stopnicah tavalala sva z nekim sotovaršem vedno više in više, tako, da so me že prav noge bolele, predno prideva do prvih zvonov. Že od tod je lep razgled na mesto. Še eno nadstropje više prideva k velikemu zvonu, ki je res pravi velikán. Vlit leta 1843. tehtal blizo 150 centov in ima ogromen glas. Še više gori tik pod vrhno streho napravljen je železen mostovž tako, da moreš okrog in okrog zvonika. Da me je radovednost tudi še tje gori gnala, ume se samo po sebi. Kdo bi tudi tacega rajsko-lepega jasnega jutra ne želel vživati sladkote neizrekljivo krasnega daljnogleda raz to strmoglavno višino. Rajski krasnovid ima človek od le-tod na vse štiri dele sveta, zlasti pa na južno stran, kjer se razprostira doljne mesto z Jelačičevim trgom, Ilica, samostan usmiljenih bratov; lepa pravoslavna cerkev; še lepši „izraelitiški hram“; samostan usmiljenih sester itd. Pa tudi na daljavo vidiš tū tisočero reči po neizmernih planjavah proti Sisku, vojaški granici, Jaski, Karlovcu itd. Vidaželjno oko se ne more nasititi slasti, s kterimi ga napaja razgrinjajoči daljnogled. Ko po dolgem trudapolnem tapanji po tamnih, polževo-zvitih kamenenih stopnicah (menda jih je mnogo čez 200) prideva s tovaršem nazaj doli v cerkev, je bila ravno korarska sv. maša, ktera se vsaki dan z azistencijo ali z leviti opravlja. Krepki orgeljni glasovi na stranskem koru so mnogočudno odmevali po cerkvi, in svirali medigre k mašni latinski pesmi, ktero so pevci po gregorijanskih melodijah in šegah brez orgelj in enoglasno (unisono) prepevali.

Danes dopoldne je bila že tretja in zadnja učiteljska skupščina; razpravljalo se je vprašanje IV. o dolžnostih in pravicah učiteljev. O sklepu razprav venčan je bil najpred kip slavnega pedagoga Komenškega; temu sledile so mnogostrane zahvale raznim odborom; slavoklici Njeg. Veličanstvu kralju, mestu Zagrebu, predsedniku, podpredsedniku itd. Konečno je predsednik še naznanil, da se je programu dodala še produkcija na velikih stolnih orglah popoldne ob 4. uri, in na to smo se razšli. Nisem mogel drugače, da bi pred odhodom iz redutne dvorane se ne bil približal slavnoznanemu pedagogu in pisatelju Mijatu Stojanović-u iz Zemuna ter ga srčno pozdravil. Bral sem namreč že mnogo njegovih izvrstnih spisov, ter poslovenil za „Novice“ leta 1857. njegovo v „Neven-u“ natisnjeno povest „Zločinac“ (Hudodelnik). (Omenim naj tū le memogredé, da pred malo leti je nekdo posnel to mojo prestavo ter jo priobčil pod novim imenom in pod svojo „firmo“ v nekem slovenskem časniku. Mislil sem takrat tega gospodiča opomniti 7. zapovedi Božje; al prizanesel sem mu bil. Osebnost ga ne poznam; če bode pa bral le-ta moja pisma, bo že lahko vedel, da je on). Mijo Stojanović je že bolj priletan mož velike plemenite postave; po odlikovanji, s kterim se mu je mnogo učiteljev doljnih krajev bližalo, spoznal sem, da ga jugoslavenski svét visoko ceni. Drago je bilo toraj tudi meni, spoznati ga po licu.